

බුද්ධ ධර්මය

පිළිතුරු පත්‍රය

I කොටස

1 - 3	2 - 4	3 - 3	4 - 1	5 - 3	6 - 2	7 - 3	8 - 4
9 - 2	10 - 1	11 - 4	12 - 2	13 - 2	14 - 4	15 - 3	16 - 1
17 - 4	18 - 3	19 - 2	20 - 1	21 - 4	22 - 2	23 - 1	24 - 4
25 - 3	26 - 2	27 - 3	28 - 1	29 - 2	30 - 2	31 - 2	32 - 4
33 - 3	34 - 1	35 - 1	36 - 3	37 - 3	38 - 3	39 - 3	40 - 3

II කොටස

- (01) i. බුදු, පසේබුදු, මහරහත් / සම්මා සම්බුද්ධ, පච්චේතබුද්ධ, අරහත්ත බුද්ධ
 ii. ශිලානෝපස්ථානය / ශිලනුන්ට උපස්ථානය කිරීමේ ශුණය
 iii. කයෙන් සංවර වීම මැනවි / වචනයෙන් සංවර වීම මැනවි / කායික වාචික සංවරය යහපත්ය.
 iv. ජේතවනාරාමය (දෙව්රම් වෙහෙර), පූර්වාරාමය (මීගර මාතා ප්‍රාසාදය)
 v. දානය, ප්‍රිය වචනය, අර්ථ වර්යාව, සමානාත්මතාව.
 vi. දුටුගැමුණු රජතුමා / දුට්ඨගාමිණී අභය රජතුමා / දුටුගැමුණු
 vii. ධාර්මිකව උපයාගත් ධනය පරිභෝග කිරීමෙන් ලැබෙන සැපයයි.
 viii. මෙය නැති කල්හි මෙය ඇති නොවේ - මෙය නැති වීමෙන් මෙය නැතිවේ.
 මෙය නැති කල්හි මෙය නොවේ - මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිව යයි
 ix. බුදුගුණ අලංකාරය - විදාගම මෛත්‍රිය හිමි / විදාගම හිමි)
 පූජාවලිය - බුද්ධ පුත්‍ර හිමි / මසුරපාද පිරිවෙන්පති
 x. ථූපාරාමය (ලකුණු 20යි)

- (02) i. * අනුසෝතගාමී යනු, ගඟ පහළට යන්නා සේ මිනිසා ද රාගාදී, ක්ලේශ ධර්මයන් කරාම යොමුවීමයි.
 * පටිසෝතගාම යනු බුදු දහමෙන් උඩුගම්බලා යන්නා සේ රාගාදී ක්ලේශ ධර්මයන්ගේ මිදීමට උත්සාහවත්ත වීමයි. (ලකුණු 02යි)

ii. නෙළුම් මල මඩ වතුරෙන් ඉහළට මතු වී එහි නොගැටී සිටියි. අපිරිසිදු ජලය සහිත මඩ වතුරක හට ගන්නා නෙළුම් මල එය ඉක්මවා උඩට මතු වී විකසිත වී දසන සුවඳ විහිදුවයි. එම නෙළුම්මල් මෙන් බුද්ධාදී උතුමෝ කෙලෙස් මඩ වතුරෙන් ඉහළට නැගී එහි නොගැටී වැඩ වසති. එම නිසා බුදු සිරිතද පද්මාකාර ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ. (ලකුණු 03)

- iii. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පද්මාකාර ජීවිතයෙන් ශිෂ්‍ය ජීවිතයට ගත හැකි ආදර්ශ බොහෝ ය.
 • දුශ්චරිතයෙන් මිදී සුවරිතයට යාම.
 • ශික්ෂාකාමී වීම.
 • අටලෝ දහමින් කම්පා නොවීම.
 • යහපත් ලෙස ශිෂ්‍ය පෞරුෂය ඇතිකර ගැනීමට හැකිවීම.
 • සියලු ගැටුම් හමුවේ සාමකාමී බව ඇතිකර ගැනීමට හැකිවීම.
 • සියුන් අතර මෛත්‍රිය, කරුණාව, දයාව සහිතව ක්‍රියා කිරීමේ හැකියාව.
 • සියලු දේ උපේක්ෂාවෙන් විඳ ගැනීමට හැකිවීම.

(මෙබඳු ආදර්ශ තුනක්වත් ඇති පිළිතුරකට සම්පූර්ණ ලකුණු 5යි)

(03) i. සුකරානී අසාධුනි - අත්තනෝ අත්තනෝ අහිතානිව
යං වේ හිතංව සාධුං ච - තං වේ පරම දුක්කරං

(ලකුණු 02යි)

ii. තමාට අහිත වූ අයහපත් දේ කිරීම ඉතා පහසු ය. යම් දෙයක් තමාට වැඩදායක ද යහපත පිණිස හෝ පවතී ද එවැනි දේ කිරීම ඉතා අපහසු ය. (ලකුණු 03යි)

iii. ධම්ම පදයේ අඩංගු ගාථා මගින් අප ජීවිතය සකස්කරගත යුතු ආකාරය, කළයුතු දෙය, නොකළ යුතු දෙය මැනවින් පෙන්නා දෙයි. පුද්ගලයා වරදින් මුදවා සුවර්තයෙහි යෙදවීම සඳහා ධම්මපදය ආදර්ශ සපයයි. මිනිසා නිරන්තරයෙන් අයහපතට, පාපයට නැඹුරු වෙයි. යමෙකු කළ දේ සිතමින් වෛරය නැවත නැවත බඳී නම් ඔවුන්ගේ වෛරය නොසන්සිඳෙන බව උදාහරණයක් ලෙස දී ඇති "අක්කොච්චිමං අවධිමං ..." යන ධම්මපද ගාථාවෙන් පැහැදිලි වේ. ධම්මපද ගාථා දේශනා කොට තිබෙන්නේ විවිධ සිදුවීම් මුල්කොටගෙන ය. ඒවා නිදාන කරුවලෙසින් හැඳින්වේ. පුද්ගලයා නිවැරදි යහපත් මාර්ගයට ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය මගපෙන්වීම් ධම්ම පදයෙන් ලබා දේ. ඒවායේ සඳහන් උපමා, උදාහරණ, දේශය, කාලය හා පුද්ගල හේදයකින් තොරව ඕනෑම පුද්ගලයෙකුට අනුගමනය කොට යහපත සලසා ගැනීමට පුළුවන. ධම්මපදයේ භාෂාව සරලයි. සෑම කෙනෙකුට ම හුරු පුරුදු උපමා උපමේයවලින් යුක්ත වේ. බුද්ධ වචනයේ සම්පිණ්ඩනය අත්කරගතවීමත්, පුද්ගල ජීවිතයේ විවිධ ගැටලු සහ ඒවාට විසඳුම් ඉදිරිපත් වීමත්, උත්සාහය, අධිෂ්ඨානය, ඉවසීම, කරුණාව, වෛත්‍රිය ආදී ගුණධර්ම පුද්ගල දියුණුව ඇතිකරන බවත් පෙන්වා දිය හැකිය. එහි සඳහන් වන උච්චානවතෝ සතිමතෝ ගාථාවෙන් ද පුද්ගලයාගේ දියුණුවට හේතුවන කරුණු පැහැදිලි වේ. මේවා පිළිපැදීමෙන් පුද්ගල ජීවිතය ආලෝකමත් කර ගැනීමට පුළුවන.

(04) i. පැවිදි උතුමන් / මහණ බමුණන් / ශ්‍රමණ / සමණ / බ්‍රාහ්මණෝ

(ලකුණු 02යි)

ii. උඩ දිසාවට අයත් සමාජ කණ්ඩායම් විසින් ඉටු කළ යුතු යුතුකම්.

- ගිහි පක්‍ෂය ඉටුකළ යුතු යුතුකම් පහකි.
- මෙහි සහගතව ක්‍රියා කිරීම.
- මෙහි සහගතව කතා කිරීම.
- මෙහි සහගත සිත් පහළ කිරීම.
- නිවසට පැමිණි විට සතුටින් පිළිගැනීම.
- ආමිසයෙන් සංග්‍රහ කිරීම.

පැවිදි පක්‍ෂය ඉටුකළ යුතු යුතුකම් හයයි.

- පවින් වැළැක්වීම.
- යහපත් ක්‍රියාවල යෙදවීම.
- හොඳ සිතින්ම අනුකම්පා කිරීම.
- නොඇසූ දේ කියා දීම.
- ඇසූ දේ වඩාත් පැහැදිලි කර දීම.
- සුගතියට මග පෙන්වීම.

(ලකුණු 03යි)

iii. ආපදා අවස්ථාවකදී අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් යුතුකම් ඉටුකිරීම ඉතා වැදගත් වේ. වසංගත රෝග, සුළි සුළං, නාය යෑම්, සුනාමි, නියඟය වැනි ස්වභාවික හෝ මිනිස් ක්‍රියාකාරකම් මත සිදුවන ආපදා වැනි අවස්ථාවන්හිදී එකිනෙකාට අවශ්‍ය පරිදි සහයෝගය දීම අති උතුම් ක්‍රියාවකි. ආපදා අවස්ථාවන්හිදී එයට මුහුණ දෙන සහෝදර ජනතාවට ආහාරපාන, ඇඳුම්, පැළඳුම්, මුදල් ආධාර ආදී අත්‍යවශ්‍ය දේ ගෙන ගොස් සිත සතුටින් බෙදා දීම, ඔවුන්ගේ මානසික සුබ සිද්ධිය සඳහා අවශ්‍ය පරිදි සුදුසු ක්‍රියාකාරකම් සිදු කිරීම වැනි යහපත් උතුම් ක්‍රියාකාරකම් අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් යුතුකම් ඉටු කිරීම ඉතා වැදගත් වේ.

පැවිදි පක්ෂය හා ගිහි පක්ෂය බැලීමේදී ආම්පයෙන් තමන්ට සංග්‍රහ කරන ගිහියාට පෙරළා ධර්ම දානයෙන් සංග්‍රහ කිරීම පැවිදිදාගේ ප්‍රතුකමකි. එනම් ගිහියා පවත් වැළැක්වීම, යහපතෙහි යෙදවීම, හොඳ සිතින් අනුකම්පා කිරීම, නොඇසූ දේ කියා දීම, ඇසූ දේ වඩාත් පැහැදිලි කිරීම හා සුගතියට මග පෙන්වීම යන අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රතුකම් ඉටු කිරීම තුළින් මානසික ශක්තිය ගොඩනැගීම අන්‍යෝන්‍ය සුභදතාවය, සහජීවනය වැනි යහපත් සමාජ ධර්ම ගොඩනැගේ. චරිතමානයේ මුළු ලොවම මුහුණ දී ඇති කොරෝනා උවදුර වෙනුවෙන් මුළු ලොවම කෙරෙන අන්‍යෝන්‍ය සුභදතාවය කොතෙක් වැදගත් වන්නේදැයි අපට පෙනේ. මේ අනුව ආපදා අවස්ථාවකදී අන්‍යෝන්‍ය වශයෙන් ප්‍රතුකම් ඉටු කිරීමේ වැදගත්කම අගය කළ හැකියි. (ලකුණු 5යි)

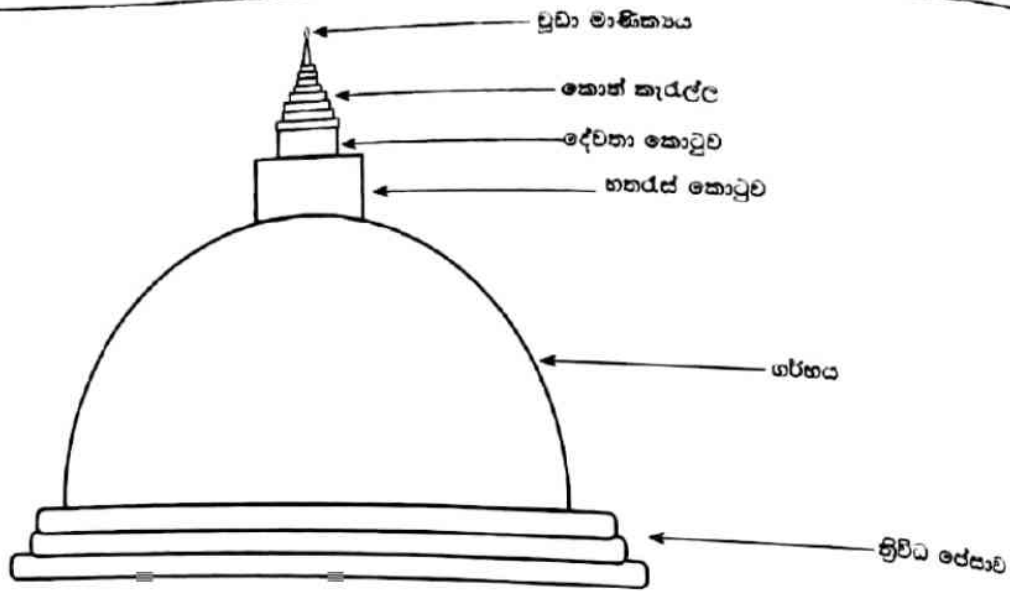
(05) i. පැවැත් වූ ස්ථානය - මාතලේ අලුවිහාරය / ආලෝක විහාරය / අලු ලෙන සහභාගි වූ හික්ෂුන් සංඛ්‍යාව - හික්ෂුන් වහන්සේලා පත්සියනමක්. (ලකුණු 02යි)

- ii. තුඩුදුන් හේතු
- පිරිසිදු ථෙරවාදී බුදු දහම වෙනත් දුර්වලතාවලින් හානි වේ යැයි සිතා එය වළක්වා ගැනීම.
  - බැමිණිතියා නම් සාගතය ඇතිවීම.
  - සාගතයෙන් ඇති වූ අහේනිය නිසා දහම කට පාඩමින්ම පවත්වාගෙන යාම අනතුරුදායක බව වැටහීම.
  - වළගම්බා රාජ්‍ය සමයේ ඇති වූ දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණ.
  - ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතිවීම.
  - ලාංකේය හික්ෂුන් කණ්ඩායම් දෙකට බෙදී සිටීම.
  - ධර්මය ඇසීම, ඉගෙනීම හා පර්යේෂණ කිරීමට ලේඛනගතව තිබීම වඩාත් වැදගත් බව සිහිම.
- (ලකුණු 03යි)

- iii.
- ත්‍රිපිටක ධර්මය වාචනිකව පවත්වාගෙන යාමෙන් එහි කිසියම් විකෘතිතාවක් ඇති වීමට තිබූ ඉඩකඩ මෙතුළින් මග හැරී යාම.
  - හික්ෂුන් වහන්සේලා නිකායාන්තර වශයෙන් බෙදී විවිධ මතවාදයන්හි පිහිටා ධර්මය විවරණය කිරීම තුළින් ථෙරවාදී බුදු දහමට එල්ල වීමට තිබූ අභියෝග අවම වීම.
  - පසුකාලීනව ථෙරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවලදී නැවත එය ස්ථාපිත කිරීමට හැකිවීම තවත් වාසියකි.
  - මෙම ථෙරවාදී බුදු දහම ලොව වෙනත් රටවල අභාවයට ගිය අවස්ථාවන්හිදී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට ග්‍රන්ථාරූඪ කොට සුරක්ෂිතව පැවැති ලාංකික ධර්ම ග්‍රන්ථ උපකාරී වීම.
  - බුදු දහම ස්ථාපිත නොවූ බටහිර රටවල බුදු දහම බෙදා හැරීමට ත්‍රිපිටකය ග්‍රන්ථාරූඪ කර තිබීම ප්‍රයෝජනවත් විය.
  - ධර්ම චිත්‍ය දෙකෙහි සුරක්ෂිතතාව මෙම සංගායනාව මගින් සැලසුන නිසා මුඛ පරම්පරාගතව පුද්ගලයන් සතුව පවතිනවාට වඩා ස්ථාවරව, ලිඛිතව තිබීම නිසා එය සුරක්ෂිත කර ගැනීමට අවස්ථාව සැලසුණි.
- (ලකුණු 05)

- (06) i. ස්තූප ආකෘති හයෙන් දෙකක්.
1. සණ්ඨාකාර	-	සීනුවක හැඩය ඇති
2. සථාකාර	-	කළයක හැඩය ඇති
3. බුම්බුලාකාර	-	දිය බුබුලක හැඩය ඇති
4. ධාන්‍යකාර	-	ධාන්‍ය ගොඩක හැඩය ඇති
5. පද්මාකාර	-	පිටුමක හෙවත් නෙළුම් මලක හැඩය ඇති
6. ආමලාකාර	-	නෙල්ලි ගෙඩියක හැඩය ඇති.
- (ලකුණු 02යි)

ii.

(ලකුණු 03යි)

iii. බෞද්ධ ගෘහ නිර්මාණ ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රමුඛතම නිර්මාණය වනුයේ දාගැබ් වහන්සේ ය. දීර්ඝ ඉතිහාසයකට උරුමකම් කියන හෙළ සංස්කෘතියේ ප්‍රෞඪත්වය ලොවට හෙළිකරන ජාතික පොහොසත් මෙම පුණ්‍යභූමියේ පිහිටා පූජනීය ස්ථාන ආරක්ෂා කිරීම ලාංකික අප සැමගේ ම යුතුකමකි. එය අනාගත පරපුර වෙනුවෙන් සුරැකීම අපේ වගකීමයි. එය තනි පුද්ගලයෙකුට හෝ එක් ආයතනයකට පමණක් කළ හැකි කාර්යයක් නොවේ. ඇතැමුන් සිතා මතා කරනු ලබන ක්‍රියාකාරකම් නිසා අප සතු බෞද්ධ කලා ශිල්ප විනාශ වීමේ තර්ජනයකට මුහුණ පා තිබේ. මේවා ආරක්ෂා කර නොගතහොත් මතු පරපුරට අතීත උරුමයන් දැක ගැනීමේ අවස්ථාව අහිමිවනවා පමණක් නොව වසර දහස් ගණනක අපේ ප්‍රෞඪ ඉතිහාසය තහවුරු කරන ජීවමාන සාක්ෂිද අහිමිවේ. එම නිසා හැකි සෑම අවස්ථාවකම මේවා ආරක්ෂා කිරීමට යොමුවිය යුතු ය. පුරාවස්තු මංකොල්ලය, නිදන් හැරීම, අන්තවාදී ක්‍රියා ආදිය නිසා රටක් ජාතියක් වශයෙන් අප උරුම කරගෙන තිබෙන ජාතික උරුමයන්ට හානියක් සිදු නොවීමට ඉඩ නාදී ආරක්ෂා කර ගැනීම අප සියලු දෙනාගේ වගකීමකි, යුතුකමකි.

(ලකුණු 05)

(07) i. ශ්‍රීමත් අනගාරික ධර්මපාල තුමා:-

ශතවර්ෂ තුනකට අධික කාලයක් තුළ ජාතික හා සංස්කෘතික නිදහස විදේශිකයන්ට යටත්ව පැවැති ඒ අඳුරු යුගයේ සිංහල බෞද්ධයා හට නිදහසක් ලබා ගැනීමට අවස්ථාව උදාකර දුන් උතුම් වීරවරයෙකි අනගාරික ධර්මපාල තුමා. රජයේ තනතුරු, තාන්ත-මාන්ත හිමිවූයේ කිතු දහම වැළඳගත් අයට පමණක් වූ අභාග්‍ය සම්පන්න යුගයක 1844 සැප්තැම්බර් 17 දින දොන් ඩේවිඩ් හේවාචිතාරණ නමින් මොහු ජන්ම ලාභය ලැබීය.

තුඩා කල සිට ම පන්සල ඇසුරු කරමින් බෞද්ධ ගුණ ධර්මයෙන් පෝෂණය වී හෙන්රි ඕල්කට්තුමා සමඟ එකතුව වූ දහම නගාසිටුවීමට කටයුතු කළේය. බෞද්ධ දරුවන්ට මිෂනාරි අධ්‍යාපනය වෙනුවට බෞද්ධ අධ්‍යාපනයක් ලබා දීමට බෞද්ධ පාසල් ආරම්භ කළේය. වූදු දහම පිළිබඳ දේශන පවත්වමින් "සිංහලයීනි නැගිටිවු - බුද්ධගයාව බේරා ගනිවු" යනුවෙන් සිංහල බෞද්ධයා අවධි කරගෙන බුද්ධ ගයාව බේරා ගත්තේය. ගව ඝාතනයට හා ගව මස් කෑම, රහමේර පානය ආදී පස් පව්වලට එරෙහිව ක්‍රියා කරමින් බෞද්ධ පිළිවෙත් ලෝකයට හඳුන්වා දුන්නේය.

එංගලන්තයේ ලන්ඩන් බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය, බරණැස මූලගන්ධ කුටි විහාරය, කල්කටාවේ ධර්මරාජික විහාරය, බුද්ධගයාවේ හා මදුරාසියේ බෞද්ධ විශ්‍රාමශාලා ආදිය ඉදි කළේය. විශාල ආගමික ශාසනික සේවාවක් ඉටු කරමින් අවසන් භාගයේ "සිරි දේවමිත්ත ධර්මපාල" යන නමින්

පැවිදි වී 1933 වර්ෂයේ උපසම්පදාව ලබා 1933 අප්‍රේල් මස 29 දින "සම්බුදු සසුන බේරා ගැනීමට තවත් විසිපස් වතාවක් මේ දඹදිව ඉපදේවා! යන ප්‍රාර්ථනාව ඇතිව සිහිනුවණින් යුතුව අපවත් විය. සිංහල බෞද්ධයින් අවදි කරලීමට, දහම් අධ්‍යාපනය නගාසිටුවීමට මෙන් ම, සම්බුද්ධ ශාසනය පුබුදුවාලීමට ද මෙතුමාගෙන් අනුපමේය අතිවිශාල මෙහෙයක් ඉටු විය.

(ලකුණු 05)

ii. සමජීවිකතා :-

බුදුරජාණන් වහන්සේ ව්‍යග්ගපථස් සුත්‍රයේදී, සිඟාලෝවාද සුත්‍රයේදී, පත්තකම්ම සුත්‍රයේදී වැනි දේශනා රැසක් මඟින් ධාර්මිකව ධනය උපයා ගත යුතු ආකාරය හා ඒවා සමසේ පරිහරණය කිරීම පිළිබඳ ව දේශනා කොට ඇත. බුදුරජාණන් වහන්සේ ව්‍යග්ගපථස් සුත්‍රයේදී දීඝජාත්‍ර කෝළිය පුත්‍රයාට පුද්ගලයාගේ මෙලොව හිත සුව පිණිස දේශනා කළ කරුණු අතර සුවචන කරුණ ලෙස සමජීවිකතාව හඳුන්වා දිය හැකිය. තමාගේ ආදායම හා වියදම පිළිබඳ නො අවබෝධයෙන් යුතුව ආදායමට වඩා වියදම වැඩි නොකොට එය-වැය මනාව පැලනය කර ගැනීම සමජීවිකතාවයයි. උසස් ජීවන තත්ත්වයක් ළඟා කර ගැනීමට විශාල ධනයක් ඉපයීම අත්‍යවශ්‍ය නොවේ. ලැබෙන සුළු දේ වුවද පරිහරණයේදී පමණ දැන කටයුතු කළ යුතු ය. එසේ කිරීමෙන් පුද්ගලයෙකු හට මෙලොවදී ලද හැකි ඉහළ ම සැපය වන "අණන සුඛය" හෙවත් ණය නොවී සිටීමේ සැපය ලබා ගත හැකි ය. මෙවැනි පුද්ගලයින් තුළ අල්පේච්ඡතා ගුණය ද හොඳින් ඇති නිසා සුභරතාව හෙවත් පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැකිවීමේ ගුණය ද ඔහු සතුවන නිසා ඔහු අය-වැය හොඳින් හැඳින කටයුතු කිරීමට පෙළඹෙයි. අඩු ආදායමක් ලබා වැඩියෙන් වියදම් කිරීම තම පරිහානියට හේතු වේ. එසේ ම ඉහළ ආදායමක් ලබා ඉතා සුළු වෙන් වියදම් කරමින් ලෝභීව ජීවත් වීමද බුදු දහම අනුමත නොකරයි. මේ අනුව බුදු දහමට අනුව අය-වැය සමච දැන පරිහරණය කිරීම සමජීවිකතාවයයි.

ii. සතර අගතිය :-

නීතියට, යුක්තියට, ධර්මයට, සාධාරණත්වයට එරෙහි වී කටයුතු කිරීම අගතිගාමී වීමයි. රාජ්‍ය නායකයෙකු ගතියට ලෙඹවන කරුණු හතරක් සතර අගතිය නමින් හඳුන්වයි. ඒවා නම්, ඡන්ද, ද්වේශ, භය, මෝහ නම් වේ. මෙම සතර අගතියට යන්නාගේ යසස අව පක්ෂයේ සඳ මෙන් පිරිහෙන බවද, අගතියට නොයන තැනැත්තාගේ යසස පුත් සඳ මෙන් වැඩෙන බවද බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළ සේක. එය රාජ්‍ය පාලකයකුට මෙන්ම අප හැමට අදාළ වන්නකි.

ඡන්දය යන්නෙන් අර්ථවත් වන්නේ කැමැත්තයි. තම නැදැකම, හිතවත්කම, පක්ෂපාතීත්වය, තමන්ගේ කම ආදී කරුණු පදනම් කරගෙන අගතියට යා හැක. නමුත් රාජ්‍ය පාලනයේදී පෞද්ගලික රූපී අරුවකම් නොපලකා යුක්ති සහගතව කටයුතු කිරීමෙන් ඡන්දයෙන් අගතියට යාම වැළකේ.

ද්වේශය යනු විරුද්ධවාදීව ක්‍රියා කරන වෛතසිකයයි. තමන්ට පක්ෂපාතී නොවන අන්‍යයන්ට නීති විරෝධීව කටයුතුකම් කිරීම මෙහි ස්වභාවයයි. පාලකයා මධ්‍යස්ථව, යුක්තිග රූකව කටයුතු කිරීමෙන් මෙම ද්වේශයෙන් මිදිය හැකි වේ.

භය යනු බිය වීමයි. තමා යටතේ වසන යම් පුද්ගලයන්ට අයුතු වරප්‍රසාද ලබා දුන්විට තමාට හිරිහැරවලට මුහුණපාන්නට සිදුවේ යයි සිතා හෝ තමාට පාඩුවක් අලාඛයක් වේ යැයි සිතා පාලකයා බියෙන් වැරදි ක්‍රියාවලට පෙළඹේ. තමා ඍජුවම හාද සාක්ෂියට එකඟව ක්‍රියා කරන්නේ නම් මෙම භය නමැති අගතියෙන් මිදිය හැකි වේ.

මෝහය යනු මුලාවයි. හොඳ-නරක, යුක්තිය-අයුක්තිය තෝරා බේරා ගැනීමේ ඇති නොහැකියාව නිසා තීක්ෂණ බුද්ධියෙන් තොරව තීරණ ගැනීම අගතිගාමී වීමයි.

බෞද්ධ ඉගැන්වීම වන්නේ පාලකයා සතර අගතියෙන් වැළකී යුක්තිසහගතව කරුණා මෙමත්‍රිනේ නිර්භීතව ප්‍රඥාවන්තව ක්‍රියා කරන්නෙකු විය යුතුය. අගතිගාමී වන්නාගේ යසස පිරිහීමට පත්වේ. ධාර්මික රාජ්‍ය පාලනයක් සඳහා සතර අගතියෙන් තොර වීම අවශ්‍ය බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාරා ඇත.

(ලකුණු 05)

ii. නෙක්බම්ම පාරමිතාව :-

පංච ඉන්ද්‍රියයන් පිනවීමට ඇති ආශාවෙන් ඉවත්වීමේ ප්‍රතිපදාව නෙක්බම්ම පාරමිතාවයි. බුද්ධ කාරක ධර්ම ලෙස හඳුන්වන දස පාරමිතා ධර්ම අතර තුන්වැන්න නෙක්බම්ම පාරමිතාවයි. තෘෂ්ණා මාන මිත්‍යා දෘෂ්ටියෙන් මිදී ප්‍රඥා, කරුණාවෙන් යුතුව පංච කාම සම්පත්තියෙන් ඉවත් වීම නෙක්බම්ම පාරමිතාවේ මූලික අංගයයි. මෙය පුරන බෝසත් උතුමෝ ත්‍රිවිධ ආකාරයකින් එය පූරණය කරති. තම බාහිර වස්තු, අඹුදරුවන් අත්හැරීම නෙක්බම්ම පාරමිතාවයි. ශරීරාවයන් නැති වුවත් කාමයන්ගෙන් වෙන් වී සිටීම නෙක්බම්ම උප පාරමිතාවයි. ශරීරාවයන් වුවද කම් සැප නොවිඳීම නෙක්බම්ම පරමත්ථ පාරමිතාවයි. ජීවිතයට හානියක් නෙක්බම්ම පාරමිතාව පූරණය කළ ආකාරය මධ්‍යදේව ජාතකයෙන් පැහැදිලි වේ. අසීමිත ආශාවන්ගෙන් යුක්තවීමට හේතු වන්නේ මහිච්ඡතාවය නිසාය. අඩු බලාපොරොත්තු ඇති බව යන අල්පේච්ඡතාවය ඉතා ප්‍රයෝජනවත් ය. මැදතත්ව කටයුතු කිරීමේ පුහුණුවක් නෙක්බම්ම පාරමිතාව තුළින් අප ජීවිතයට එක්කර ගත හැකි ය. මැදතත්ව කටයුතු කිරීමේ පුහුණුවක් නෙක්බම්ම සම්පන්නව හා සදාචාරාත්මකව දෛනික කටයුතු සිදු කිරීමට මෙම ගුණධර්මය ප්‍රගුණ කළ හැකි ය.

(ලකුණු 05)

